

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ В УМОВАХ ШКОЛИ ПЕРШОГО СТУПЕНЯ

С. Кунда, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: Л.В.Любчак, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

IMPLEMENTATION OF DEVELOPING TEACHING ELEMENTS AT IT-LESSONS AT PRIMARY SCHOOL

S.Kunda, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. *Перед школою сьогодні постає важливе завдання – адаптуватися до вимог сучасного інформаційного суспільства, навчити кожного учня самостійно поповнювати свої знання, застосовувати їх на практиці. Розвиваюче навчання на уроках інформатики – основа формування творчої особистості, а в подальшому – креативної, яка має внутрішні передумови, що забезпечують її творчу активність.*

Ключові слова: *розвивальне навчання, інформатизація освіти, навчально-пізнавальна діяльність, співтворчість.*

Abstract. *Today the school is facing an important task to adapt to the requirements of the modern information society, teach the pupil to study independently and apply their knowledge in practice. Developing teaching at IT-lessons is the basis for the forming creative individual.*

Keywords: *developing teaching, informatization of education, educational and cognitive activity, co-creation.*

У теперішньому суспільстві, мабуть, вже дуже складно знайти людину, яка б не володіла сучасними пристроями опрацювання інформації. Або хоча б не мала найменшого відношення до сучасних технологій. Розвиток науки і техніки сприяв появі такої науки, як інформатика. На сьогоднішній день в світі немає жодної галузі науки і техніки, яка б розвивалася так само стрімко, як інформатика.

Інформатика, як ніякий інший предмет спонукає до використання технології розвивального навчання. Адже психологічні і педагогічні дослідження свідчать про те, що система освіти забезпечує не достатньо високий рівень розвитку дітей. Саме тому одне з головних положень концепції оновлення нашої освіти пов'язане з орієнтацією її перш за все на інтелектуальний, моральний та фізичний розвиток дітей [3; 4; 6; 7 та ін.]. Через це виникає проблема введення в програму навчальних предметів тих знань, які відповідають досягненням сучасної науки і культури. Багато педагогів починають розуміти, що завдання сучасної школи полягає не лише в тому, щоб дати учням ту чи іншу суму знань, але і в тому, щоб навчити їх самостійно орієнтуватися в науковій і будь-якій іншій інформації. Відповідно, в умовах сучасної школи необхідно організувати таке навчання, яке б носило розвивальний характер, сприяло б формуванню в учнів інформаційної компетентності.

Інформатизація сфери освіти повинна випереджати інформатизацію інших напрямків суспільної діяльності, адже завдяки цьому закладаються соціальні, психологічні, загальнокультурні та професійні передумови розвитку всього суспільства.

«... Лише те навчання є хорошим (тобто правильно організованим), яке забігає вперед розвитку» [1, 386]. Тому основним завданням сучасної школи є необхідність створення нових підходів до навчання на уроках. Учитель повинен організувати навчальний процес таким чином: не обмежувати діяльність учня, будувати процес навчання так, щоб у ньому були елементи творчості, які передбачають комбінування, аналогізування, універсалізацію, випадкові видозміни. Стимулюють творчу діяльність учнів також і вдалий підбір творчих завдань, і використання ігрових технологій та ін.

Методика початкового навчання багато років була пов'язана в основному з теорією емпіричного мислення, що мало сприяло формуванню у молодших школярів повноцінної

учбової діяльності і основ теоретичного мислення. Виникла необхідність в нових підходах до навчання в початковій школі. І саме таким новим підходом є система розвиваючого навчання. Навчання, яке, забезпечує повноцінне засвоєння знань, формує учбову діяльність і тим самим безпосередньо впливає на розумовий розвиток, і є розвиваюче навчання.

Проблеми, пов'язані з використанням сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі початкової школи, цікавлять як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Зокрема деякі аспекти означеного питання висвітлені в працях М.М.Левшина, М.І.Жалдака, Ф.М.Ривкінда, М.К.Гольцмена, Н.В.Макарової, В.І.Варченко, Н.В.Морзе, О.В.Коршунової, Л.М.Фуксон, Д.Г.Клементса, К.Хохмана, Т.Оппенгеймера, Пейперта та інших.

Однією з методологічних умов технології навчання, яка забезпечує управління процесом розвитку знань і різноманітних властивостей особистості учня в навчальному процесі, є організація самостійної навчальної діяльності учнів з розв'язання цілої низки індивідуальних проблемних завдань. Власна пошуково-творча діяльність учнів супроводжується розвитком мотивації навчально-пізнавальної діяльності та підготовкою до вибору професії; послідовним «введенням» учнів у ситуації розв'язування складних творчих завдань, допомогою в оволодінні необхідними навичками навчальної праці та вольовими діями; «співтворчістю» і формулюючим діалогом учителів і учнів у процесі розв'язування завдань, розвитком більш загальних умінь і т.д., більш складних структур розумової діяльності [5, 26-27]

Сучасному педагогу варто враховувати особливості розвивального навчання: учень перетворюється на суб'єкт пізнавальної діяльності; розвивається під час формування механізмів мислення, а не завантаження пам'яті; пізнавальна діяльність учня здійснюється в єдності емпіричного і теоретичного пізнання; процес навчання будується на пріоритеті дедуктивного способу пізнання; основа процесу навчання – діяльність учнів у процесі виконання проблемних завдань.

Принцип розвивального навчання у проведенні уроків інформатики реалізується при такій організації навчального процесу, яка забезпечує учням можливість проявити себе як особистість, гармонійно і всебічно розвиватися соціально, удосконалити здібності, сформувати пізнавальні мотиви як домінуючі в навчальній діяльності. Особлива увага повинна бути спрямована на надання учням можливості здійснювати самостійну дослідницьку діяльність творчого характеру та самоорганізовуватись.

Гарним прикладом цього може бути рольова гра «Мій комп'ютер» (проводиться в колі, щоб діти добре бачили один одного) Умови гри: діти уявляють себе одним із вивчених пристроїв і розповідають про свої можливості.

Учитель: Подивіться на своє робоче місце.

Монітор: Перед вами знаходиться монітор. Я схожий на телевизор. На моєму екрані монітора відображається інформація, з якою працює комп'ютер.

Учитель: Поруч із монітором ви бачите системний блок.

Системний блок: Я найголовніша частина комп'ютера. В мені розташовуються всі основні вузли комп'ютера.

Учитель: Перед монітором розташована клавіатура.

Клавіатура: Натискаючи на мої клавіші, можна вводити інформацію в комп'ютер.

Учитель: А поруч з нею – миша.

Миша: А я пристрій, що полегшує введення інформації в комп'ютер.

Учитель: До системного блоку комп'ютера можна підключати різні пристрої введення-виводу інформації, розширюючи тим самим його функціональні можливості.

Принтер: Я друкую тексти, малюнки, фотографії.

Учень виступає в навчальному процесі як рівноправний суб'єкт з іншими учнями і вчителем. Тому навчальний процес будується таким чином, щоб учні могли виконувати певні дії з організації своєї діяльності для опанування курсу інформатики. Така організація навчального процесу забезпечує формування в учнів позитивних рис характеру (доброзичливості, толерантності, колективізму, активності, працьовитості тощо), вольових якостей.

Щоб результативно управляти діяльністю учнів, необхідно формувати в них потрібну мотивацію навчання. Завдання полягає в тому, щоб, спираючись на потреби учнів, спровокувати їхню діяльність так, щоб вона задовольняла їхні інтереси, вселяла в учнів віру в можливість подолання труднощів, віру в свої здібності, радість, задоволення від праці, гордість за свої успіхи. Треба, щоб зміст навчання, цілі і задачі, які ставить викладач перед учнями, мали для них чітке, зрозуміле і особисто вагоме значення.

У процесі навчання інформатики доцільно спиратися на психологічні принципи розвивального навчання, які базуються на понятті «зони найближчого розвитку» психолога Л.С. Виготського. Система розвивального навчання розкриває широкі можливості для розвитку самооцінки учня, допомагає усвідомити себе як суб'єкта, що саморозвивається, самостійно здобуває знання. Вона може успішно функціонувати за пошуково-дослідницької навчальної діяльності. Для цього слід використати пошуково-дослідницький метод – це метод залучення учнів до самостійних і безпосередніх спостережень, на основі яких вони встановлюють зв'язки предметів і явищ дійсності, роблять висновки, пізнають закономірності [2,182].

При розвивальному навчанні діяльність вчителя повинна бути спрямована на розробку та використання таких форм, змісту, прийомів та засобів навчання, котрі сприяли б підвищенню рівня самостійності, свідомості та творчої активності школярів у засвоєнні знань, формуванні вмінь та навичок, в їх практичному використанні. Нові педагогічні технології, що підтримують розвивальний тип навчання, повинні бути перш за все динамічними та гнучкими, забезпечувати режим найбільшого психолого-педагогічного, методичного та організаційного сприяння для реалізації індивідуальних інтересів, можливостей та здібностей учнів на основі здійснення вибору та відповідальності за нього.

Володіючи вмінням визначати мету, планувати роботу, творчо її виконувати, працювати з науковою літературою, відбирати потрібну інформацію з різних джерел, засвоюючи раціональні прийоми розумової діяльності, учні мають змогу усвідомлено керувати своєю навчальною працею. При цьому потрібно створювати сприятливі умови для формування в них позитивного ставлення до праці, вироблення стійких мотивів навчальної діяльності. Саме тому вчитель повинен опанувати такі форми і методи навчання, які дають найкращий результат засвоєння знань, вмінь і навичок учнів.

Стосунки, що складаються між учнями, які хочуть дізнатися щось нове, і вчителями, які можуть і знають як це зробити, мабуть, і є тим найдорогоціннішим здобутком у роботі вчителя. Дитина не повинна бути пасивним учасником навчального й виховного процесу, вона є одним із його творців.

Список використаних джерел:

- 1.Выготский Л.С. Избранные психологические исследования / Л.С. Выгодский. – М. : Изд-во АПН РСФСР, 1956. – 520с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / І.М. Дичківська – К. : Академвидав, 2004. – 352с.
3. Імбер В.І. Інтегрований підхід до навчання на уроках «Сходинки до інформатики» / В.І. Імбер // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 1-2 квітня 2015 р.) / за ред. Г.С.Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. – Вип.4. – С. 61-68.
4. Імбер В.І. Комп'ютерна грамотність та інформаційна безпека дітей молодшого шкільного віку на уроках інформатики: дуальний підхід // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – Вип. 46. – С.17-21.
5. Крюкова Д.Ф. Модель розвиваючого навчання / Д.Ф.Крюкова // Обдарована дитина. – 1999. – № 5. – 368 с.
6. Любчак Л.В. Методика організації ігрової діяльності : практикум / Л.В.Любчак, К.А.Колеснік. – Вінниця : ЦОП «Документ Принт», 2017. – 196 с.
7. Пахальчук Н. Фізичне виховання дітей старшого дошкільного віку та молодших школярів засобами ботмерівської гімнастики / Н. Пахальчук // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. – К. : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – Вип. 3 (58). – С. 90-93.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

І.Луцан, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: О.В.Колосова, кандидат педагогічних наук, старший викладач
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

THEORETICAL BASES OF ECOLOGICAL EDUCATION FOR PRIMARY SCHOOLCHILDREN

I. Lushchan, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті проаналізовані провідні історико-педагогічні ідеї та обґрунтовано теоретичні основи проблеми екологічного виховання молодших школярів. Автор акцентує на побудові змісту початкової освіти з урахуванням природних особливостей регіону, прогресивних етнопедагогічних традицій українців і передбачає застосування адекватного молодшому шкільному віку методичного інструментарію.

Ключові слова: екологічне виховання, екологічна культура, початкова школа, екологічний світогляд, емоційно-ціннісне ставлення.

Abstract. The article analyzes the leading historical and pedagogical ideas and substantiates the theoretical bases of the problem of environmental education of primary school pupils. The author focuses on the construction of the primary education content, taking into account the natural features of the region, the progressive ethnopedagogical traditions of Ukrainians, and provides for the using the methodical tools appropriate to the junior school age.

Keywords: ecological education, ecological culture, primary school, ecological worldview, emotional and value attitude.

Розвиток людства нерозривно пов'язаний з еволюційним розвитком природи. Зміни, що відбуваються у навколишньому природному середовищі на сьогодні створюють реальну загрозу для існування майбутніх поколінь, а відтак впливають на тривалість життя людини, її генетичне здоров'я, характер взаємодії — людина – суспільство – природа.

Особливо актуальними сьогодні є питання особистісно-зорієнтованого виховання, що має метою гармонізацію відносин людини з природою в аспекті її збереження, неприпустимості бездумного руйнування й споживацького ставлення до її ресурсів. Проблема формування нового екологічного світогляду людини – це усвідомлення нею потреби підпорядкування перетворювальної діяльності загальним законам розвитку соціоприродного середовища, утвердження антропоцентризму на засадах гуманістичних ідеалів його збереження та примноження, формування планетарного мислення [13, 283].

Одне із чільних місць у вирішенні окресленої проблеми, зокрема формування ціннісних установок зростаючої особистості, її мотивації до належної екологічної поведінки й діяльності, належить початковій школі. Так, у Державному стандарті початкової загальної освіти передбачено реалізацію наступних завдань: — виховання соціально активної особистості, яка здатна мислити, бережливо ставиться до природи, людей і самого себе; формування на доступному рівні цілісної природничо-наукової картини світу; забезпечення єдності інтелектуального та емоційного сприйняття природи з практичною природоохоронною діяльністю засвоєння традицій українського народу у відносинах людини з природою; оволодіння доступними способами пізнання предметів і явищ природи та суспільства [7].

Проблеми екологічної освіти й виховання, зокрема теоретико-методологічне обґрунтування екологічного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, відображено в наукових працях Н. Бібік, І. Зверева, Н. Лисенко, О. Крюкової, З. Плохій, О. Савченко та ін. Проблеми теорії та методики екологічного виховання в позашкільних навчальних закладах відображено в дослідженнях О. Грошовенко, Г. Пустовіта, формування